

Position paper

Burgerinitiatieven cruciaal voor houdbare zorg en welzijn

Burgerinitiatieven cruciaal voor houdbare zorg en welzijn

Dit is een gezamenlijk paper van Nederland Zorgt Voor Elkaar, Health~Holland en RegioPlus over het belang van het versterken van de georganiseerde informele zorg, welzijn en preventie.

Aanleiding

Geef de georganiseerde informele zorg een centrale plaats aan de landelijke overlegtafels over het toekomstbestendig maken van de arbeidsmarkt in zorg en welzijn. Die oproep doen vereniging van werkgeversorganisaties in zorg en welzijn RegioPlus, het landelijk netwerk van bewonersinitiatieven in welzijn, wonen en zorg Nederland Zorgt Voor Elkaar (NLZVE) en Health~Holland (Topsector for Life Science and Health) in de aanloop naar een rondetafelgesprek over mantelzorg. Deze bijeenkomst wordt na het zomerreces georganiseerd door de vaste Kamercommissie van SZW. Onlangs verscheen ook de Agenda Mantelzorg van inmiddels demissionair staatssecretaris van Ooijen van VWS.

Debat op slot

NLZVE, Health~Holland en RegioPlus constateren dat het maatschappelijke debat over mantelzorg veelal gaat over de klassieke mantelzorg van mensen die zorgen voor een familielid of een andere naaste. Deze mantelzorgers zijn in de praktijk vaak overbelast. In het publieke debat stellen dat er meer mantelzorg nodig is om zorg en welzijn 'toekomstbestendig te maken', zoals minister Helder van Langdurige Zorg onlangs deed in een interview met dagblad Trouw, draait het belangrijke debat over de toekomst van zorg en welzijn al snel onbedoeld op slot.¹ Het belang en de potentie van georganiseerde informele zorg, de burgerinitiatieven in wijken, buurten en dorpen ('nuldelijnszorg'), wordt niet of nauwelijks benoemd. Dit is een gemiste kans.

Nuldelijnszorg

Wij focussen ons in onze oproep op deze zogeheten nuldelijnszorg. Alleen als de nuldelijnszorg gezien wordt als de noodzakelijke basis van onze gezondheid en zorg, kan dit helpen bij gezondheidsbevordering, het ontlasten van de formele zorg, een bijdrage leveren aan een gezondere arbeidsmarkt in zorg en welzijn en daarmee aan een stabiele samenleving.

De bevolking vergrijsst, terwijl de beschikbare beroepsbevolking nauwelijks toeneemt. Wanneer we niets doen, stijgt het aantal mensen werkzaam in de zorg van 1 op 6 nu naar 1 op 4 in de nabije toekomst. Dat is onmogelijk.

De schaarste aan professionals in zorg en welzijn noopt tot een andere kijk op de arbeidsmarkt. Meer samenwerking tussen gedreven professionals en betrokken burgers is noodzakelijk. Werkgeversorganisaties in zorg en welzijn kunnen hierbij helpen.

---

¹ <https://www.trouw.nl/politiek/zorgminister-conny-helder-mensen-moeten-meer-zelf-gaan-doen~bf7410a2/?referrer=https://www.google.nl/>

Demografie verandert

- + 2 miljoen mensen in 2050
  - Verdubbeling aantal 75-plussers tot 3 miljoen in 2050
  - Potentiële beroepsbevolking stijgt met 0,4 miljoen tot 13,8 miljoen in 2050
-

Oproep aan Tweede Kamer

1. Investeer in de nuldelijnszorg

Verstrek financiële middelen voor nuldelijnszorg en biedt ondersteuning en erkenning aan mantelzorgers en vrijwilligers in wijken en buurten. Bijvoorbeeld voor het verbeteren van respijtzorg. Vaak wordt hierbij nu niet uitgegaan van de behoefte van de mantelzorg, maar van het potentiële aanbod van mantelzorg en loopt men tegen een grote complexiteit van verschillende wetten en hun financieringssystematiek aan (Wmo, Wlz, Zvw).²

2. Anders opleiden centraal

Zorgprofessionals moeten op een andere manier geschoold gaan worden, zodat zij veel meer in contact komen te staan en samenwerking zoeken met de informele- en met name nuldelijnszorg. Verbinding tussen de formele en informele preventie en zorg is cruciaal in het toewerken naar de gezondheid bevorderende en zorgzame samenleving met zorgzame gemeenschappen.

3. Informele zorg als uitgangspunt van zorgverlening

Het organiseren van preventie en zorg dichtbij in de wijk vraagt om goede samenwerking tussen de formele preventie- en zorgverleners, zoals de huisarts en wijkverpleegkundige, sociale hulpverleners, GGD GHOR en de informele zorgverleners zoals mantelzorgers en burgers. Nieuwe functies zoals die van de dorpsondersteuners en mantelzorgondersteuners kunnen, gecreëerd met rijks gelden, een schakelfunctie vormen tussen formele en informele preventie en zorg.

4. Versterken sociale netwerken

Het bevorderen van sociale inclusie en het versterken van sociale netwerken als ondersteuning aan de formele preventie en zorg zou veel meer aandacht moeten hebben in het VWS-beleid. Dit kan bijvoorbeeld door het ondersteunen van buurtinitiatieven en stimuleren van laagdrempelig vrijwilligerswerk, eventueel ondersteund met welzijnswerk en preventie- en zorgprofessionals. Ook dit klinkt in eerste instantie als een lokale aangelegenheid maar de Rijksoverheid kan hier een aanjagende rol in vervullen via bijvoorbeeld campagnes.

---

² [https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/slechte-toegang-tot-respijtzorg-bewust-beleid-gemeenten#:~:text=Als%20er%20sprake%20is%20van,de%20behoefte%20van%20de%20mantelzorg.&text=De%20complexiteit%20van%20de%20regelgeving,\(Wlz\)%20en%20de%20Jeugdwet](https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/slechte-toegang-tot-respijtzorg-bewust-beleid-gemeenten#:~:text=Als%20er%20sprake%20is%20van,de%20behoefte%20van%20de%20mantelzorg.&text=De%20complexiteit%20van%20de%20regelgeving,(Wlz)%20en%20de%20Jeugdwet)

5. Niet vóór maar mét bewoners

Niet alleen als er zorg nodig is, maar ook als het gaat om preventie en het goed vormgeven van wijken is het van belang de inwoners van de wijk intensief te betrekken in de inrichting van de wijk. Dit betekent niet bepalen vóór de burger wat er nodig is, maar op zijn minst mét de burger bepalen wat er in de wijk nodig is.³

6. Sturen op waarden

Tenslotte: willen wij afsluiten met een oproep niet vanuit productie, maar vanuit waarden naar de toekomstige preventie en zorgvraag van de toekomst te kijken. Ondersteun het proces in buurten en wijken om weer mens te zijn en iets te doen voor een ander. Voeg alleen die formele preventie en zorg toe die nog mist. Geef ruimte aan burgers om een zorgzame bewoner te zijn en aan professionals in de wijk om in de complexe wereld goede preventie en zorg te verlenen. Dit vraagt om een omslag in het denken: van controle naar vertrouwen.

Meer informatie

Voor vragen over dit paper of voor meer informatie in het algemeen, kan contact worden opgenomen met Felix Stam, Adviseur Public Affairs vereniging RegioPlus via f.stam@regioplus.nl of 06 - 23 96 34 49.

Voor meer informatie over de afzenders van dit paper:

- **Nederland Zorgt Voor Elkaar** is het landelijk netwerk van bewonersinitiatieven in welzijn, wonen en zorg.
<https://www.nlzorgtvoorelkaar.nl>.
- **Health~Holland, Topsector Life Sciences & Health** maakt zich als coördinator van de uitvoering samen met publieke en private partijen hard voor de economische kansen van het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg van het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid.
<https://www.health-holland.com>
- **RegioPlus** is de landelijke vereniging van regionale werkgeversorganisaties in zorg en welzijn en richt zich specifiek op arbeidsmarktvaagstukken in de sector. De leden van RegioPlus vertegenwoordigen ruim 1500 werkgevers in de gehele keten van zorg en welzijn.
www.regioplus.nl

---

³ <https://www.sociaalwerk-werkt.nl/werkgevers/nieuwsoverzicht/maak-ook-de-impact-van-jouw-sociaalwerkproject-inzichtelijk>

Dit is een position paper van
Nederland Zorgt Voor Elkaar,
Health~Holland en RegioPlus